

K IZJAVAM SOVJETSKIH IN ZAPADNIH DRŽAVNIKOV

Svetovnopolitični položaj ob novem letu

Kominforma ostane - Ideološki boj med komunizmom in zapadom pojde do kraja

Ko so se nedavno tega Sovjetska zveza in zapadnjaki zedinili ter soglasno sprejeli v Organizacijo združenih narodov 16 novih evropskih in izvenevropskih držav, je svet z zadovoljstvom ugotovil, da se je mednarodni položaj iznova zboljšal. Nikita Hruščev — so dejali ljudje — je sicer v Indiji in Burmi ostro napadel Angleže, češ da so tlačitelji kolonialnih narodov, in celo trdil, da so Angleži pripravljali Hitlerjev napad na Sovjetsko Rusijo, toda v odločilnem trenutku je Hruščev vendar popustil in se z zapadnjaki sporazumel. Z ruskimi komunisti je torej vsemu nakljub mogoče sodelovati.

To upapolno razpoloženje so neki dogodki ravno za božič in novo leto temeljito pokvarili. Komaj se je Hruščev vrnil iz Azije v

Rusijo in položil nogo na moskovsko letališče, se je spet zagnal proti zapadnim državam. Kolonialno gospodarstvo — je izjavil — ki vlada še danes v raznih delih sveta, predstavlja »pravo sramoto našega časa«.

Ameriški predsednik Eisenhower je na napad odgovoril nekaj dni zatem v svoji božični poslanici, s tem da je opozoril svet na razmere, v katerih žive mnogi narodi »v vzhodni Evropi« pod komunistično oblastjo. Namignil je na sovjetske podložniške države, kot so Poljska, Čehoslovaška in Romunija, ki so podvržene Kremlju ter si ne morejo same izbirati oblike svoje vladavine. Eisenhower jim je obljubil, da bo Amerika naredila vse, kar je v njeni moči, da postanejo s časom spet svobodne in neodvisne.

lije skušal uničiti samostojnost Abesinije, kako je podvrgel svoji oblasti Albanijo, kako je pošiljal svoje čete podjarmljevat Bosno, Hercegovino in Dalmacijo ter priključil svoji državi kar Ljubljansko pokrajino! Da bi dosegel svoj cilj, je dal streljati talce, požgal vasi, pošiljal tisoče nedolžnih slovenskih kmetov umirat v koncentracijska taborišča.

Noben pošten in pravičen človek ne more take politike odobravati in zato je prav, da jo tudi Hruščev obsoja. Toda zapadnjaki odgovarjajo, da bi Sovjetska zveza, če hoče imeti pravico se boriti za svobodo narodov, morala predvsem ona sama dati svetu dober zgled.

Kako more Hruščev očitati drugim kolonializem, ko je vendar vsem znano, da Rusija že skoro tri stoletja širi neprestano svojo oblast na vsa mogoča ljudstva. Polastila se ni le vse Sibirijske, temveč tudi Kavkaza in je danes gospodarica polovice Azije. Višek je ta politika dosegla pod Stalinom, kateremu se je posrečilo priključiti Sovjetski zvezi zunanjo Mongolijo in celo polotok Sahalin. Oblast komunistične Rusije se razteza danes od meja Japonske do Prage v srcu srednje Evrope. V svojo odvisnost je spravila vse baltske države in polovico Balkana in narekuje notranjo in zunanjo politiko celo tako omikanim in ponosnim evropskim narodom, kot so Poljaki, Čehi, Ogrji in Romuni.

Velika Britanija je morda nekoč res vladala v Indiji in Burmi s kruto in težko roko, toda si šteje lahko v čast, da je po drugi svetovni vojni tem narodom vrnila neodvisnost. Ravno tako je priznala popolno državno samostojnost Egiptu in Sudanu. Naj Hruščev pove, katero podložno deželo so ruski komunisti doslej izpustili izpod svoje oblasti. Do danes še nobene! In kljub temu se zgrajajo nad imperializmom — drugih.

Končni cilji sovjetske politike

Te besede so silno razjarile Hruščeva in gagnagnale, da je 29. decembra na seji Vrhovnega sovjeta, to je pred združenima zbornicama parlamenta, z neverjetno odkritostjo in jasnostjo odkril poslednje cilje Kremljeve zunanje politike.

Sovjetska zveza — je rekel — ne bo nikoli napadla zahodnega sveta: »Če bi bili hoteli, bi bili to lahko storili ob koncu vojne, ko smo imeli najmočnejšo armado na svetu.« Vendar ideološko se ne bo Sovjetska zveza nikoli razorožila. Ideološka borba proti »kapitalizmu« se bo nespremenjeno nadaljevala. Mirno sožitje med vzhodom in zapadom je potrebno, toda ne zato, ker menimo, da bi morala vladati med obema družabnima sestavoma ljubezen in sporazum. Mirno sožitje med komunističnim vzhodom in zapadom je le nujno prehodno zgodovinsko razdobje, v katerem bo en družabni red moral premagati drugega.

Govor Nikite Hruščeva je vseboval tudi napade na Eisenhowerja, njegovega zunanje ministra Dullesa, na Edena, na angleškega ministra Mac Millana in celo na starega Churchilla. Ti napadi so politično v toliko pomembni, v kolikor kvarijo osebne odnose med vodilnimi državniki in s tem otežujejo bodoče sporazume med samimi narodi. Koristni so bili le v tem smislu, da so popolnoma razjasnili razmerje med Kremljem in zapadnim svetom. Cilj Moskve je zmerom isti: zmaga komunizma na vsem svetu!

Da se to doseže, ji je potrebna pomoč komunističnih strank v poedinah deželah. Hruščev je zato govoril tudi o Kominformi.

Doslej je prevladovalo v mednarodni javnosti prepričanje, da bo Kremelj Kominformo razpustil, ker edino tako lahko svetu dokaže, da se noče mešati v notranje razmere

poedinah držav. Da bi se Kominforma ukinila, je baje zahteval Tito, voditelj Indije Nehru je pa kar javno izrazil pričakovanje, da bo Kominforma razpuščena. Sedaj je pa Hruščev vse te upe v nekaj minutah razpršil. Kominforma — je rekel — ostane navzlic nasprotovanju vseh onih, ki ne odobravajo komunizma in »se boje« njegovega napredovanja.

SRAMOTA NAŠEGA ČASA

Posebno ostro je Hruščev nastopil v svojem govoru proti kolonialnim zatiralcem. Ozgosal je kruto vladanje Angležev v Indiji in Burmi in sploh gospostvo belcev v zaostalih deželah. Sovjetska zveza — je rekel — se bo z vso močjo zavzemala za svobodo in neodvisnost teh narodov.

Ideja Hruščeva je pravilna, saj se je proti kolonializmu izrekel v svoji božični poslanici tudi papež Pij XII. Podjarmljevanje in izkoriščanje tujih ljudstev je zares sramota naših časov. Mi sami smo bili priče, kako je na primer Mussolini ob odobravanju vse Ita-

Odgovor z onkraj oceana

Da bi še bolj učinkovito dokazala vso neopravičenost sovjeskih očitkov, je ameriška vlada objavila zapisnike sestanka, ki so ga imeli med vojno Stalin, Churchill in Roosevelt na Jalti.

Iz njih izhaja, da so predstavniki Moskve tedaj predlagali Angležem in Amerikancem, naj se Nemčija po vojni razkosa za večne čase v več držav. Nemcem je treba vzeti težko industrijo in stalno vojsko in nekaj milijonov njihovih državljanov naj gre na dolgo-trajno prisilno delo v Sovjetsko zvezo. To imperialistično nasilje, ki so ga ruski komunisti hoteli izvršiti nad nemškim narodom, so preprečili Angleži in Amerikanci.

Istočasno je dal Eisenhower pred nekaj dnevi naznaniti, da bodo Združene države navzlic vsem napadom Hruščeva vztrajale pri svoji zahtevi, naj se tlačinim narodom sveta prizna pravica, da si sami izberejo vlado, pod katero hočejo živeti. Vrniti jim je treba svobodo, ki jim je bila odvzeta.

Vendar ameriška vlada se ne misli zadovoljiti s samimi protesti. Da bi zajezili rastoči vpliv sovjetske politike v Aziji in Afriki, nameravajo v Washingtonu izpeljati širokotežen program gospodarske in vojaške pomoči inozemstvu.

Do pred kratkim se je še zdelo, da hoče A-

NOVICE Z VSEGA SVETA

IZID FRANCOSKIH VOLITEV

Ponedeljkove parlamentarne volitve v Franciji niso prinesle, kakor je bilo pričakovati, nikomur odločilne zmage. Mendès-France je sicer svojo skupino okrepil in dobil 160 poslancev, a ni nadkrilil svojega tekmeča Faure, čigar skupina bo štela 186 mož v parlamentu.

Največ novih poslancev so pridobili komunisti. Od dosedanjih 98 sedežev so poskočili kar na 151. To je na prvi pogled ogromen uspeh. In vendar od zadnjih volitev iz leta 1951 so komunisti v odstotkih celo za malenkost nazadovali. Kako to, da imajo kljub temu kar 53 novih poslancev?

To se je zgodilo zaradi tega, ker so bili pri zadnjih volitvah Mendès-France, Faure in vse demokratične stranke povezane proti komunistom. Medtem so se sprle in šle razcepljene v volilni boj. Od tod velikanski porast komunističnih poslancev.

Francosko in mednarodno javnost je zelo presenetil tudi uspeh mladega papirničarja Poujada, ki je bil doslej brezpomemben mož brez lastne stranke, a je že ob prvem nastopu dobil kar 51 poslancev. S svojo divjo borbo proti previsokim davkom je zbral okoli sebe več ko 2 milijona volivcev ter postal čez noč vpliven politik. Njegovo gibanje je izraz velikanskega nezadovoljstva ljudstva s strankarskimi prepričanji in spletkami v državi.

Pri ponedeljkovih volitvah je bila stranka generala De Gaula tako poražena, da je ostala skoro brez poslancev. francoska Krščanska demokracija Bidaulta je pa izšla iz borbe ošibljena.

Izid volitev je naredil v tujni zelo slab vtis. Francija še vedno nima skupine, ki bi mogla mirno in zanesljivo vladati ter zato ne more izklopiti iz večnih kriz. To jemlje državi ugled in vpliv v svetu.

POSLEDICE NEZAUPANJA

Po dveh sestankih zapadnih in sovjetskih državnikov v Ženevi bi vsakdo mislil, da se je svet vsaj v toliko pomiril, da se ne boji nove vojne. To tem bolj, ker je po izumu strašne vodikove bombe splošen svetovni spopad postal tako rekoč nemogoč.

Kar naenkrat so pa ameriški listi izdali tajnost, da drže Združene države v stalni pripravljenosti več sto letal, oskrbljenih z atomskimi bombami. Ti se dvigajo v višino nad 12 tisoč metrov in neprestano krožijo, da bi presetregli morebitni nenadni napad z — vzhoda. Določene imajo točno celo kraje v Sovjetski zvezi, kamor bi v primeru potrebe takoj odvrgli grozotne bombe.

To so posledice nezaupanja, ki še vedno obvladuje odgovorne državnike veseli. Koliko vse to stane previdne Amerikance!

NAVODILA IZ MOSKVE

Kremelj je ob novem letu objavil tudi gospodarske in politične smernice svojim državam zaveznicam. Priporoča jim, naj izpopolnijo v prvi vrsti težko industrijo in šele v drugi vrsti naj proizvajajo potrebščine za široko potrošnjo. Ogrska, Poljska in češkoslovaška bi morale s svojimi industrijskimi izdelki kriti potrebe Srednjega vzhoda, med-

tem ko bi Rusija prodajala svoje presežke železom vzhodne Azije, kot sta Kitajska in Burma, da jih čvrsteje priklene nase.

Glede Jugoslavije želi Moskva, da bi njene zaveznice gojile z Beogradom čedalje bolj tesne in prijateljske stike.

NOVA DRŽAVA

Dne 1. januarja je bila slovesno razglašena nova država: Sudan v Afriki, ki je bila do pred kratkim pod skupno oblastjo Velike Britanije in Egipta. V nedeljo je sudanski prvi minister prebral v parlamentu odlok angleške kraljice Elizabete, v katerem priznava neodvisnost nove države. Tedaj je na dosedanji palači angleškega guvernerja zavihrala sudanska državna zastava: modro-rumena-zelena.

Sudan obsega 2 milijona in pol kvadratnih kilometrov in je devetkrat večji od Italije, a šteje le 9 milijonov prebivalcev, črncev in Arabcev. Dežela je zelo bogata z bombažem, izvaža pa tudi dateljne, poleg tega ameriški orešek in sezamovo seme, iz katerih stiskajo olje. V tamkajšnjih gozdovih uspeva drevo »hashab«, ki daje znani »arabski gumic«. Zanimivo je, da je bil glavni raziskovalec Sudana slovenski misijonar Knoblar.

Neodvisnost Sudana je priznala tudi egiptska vlada in njej slede sedaj zapovrstjo vse druge.

TUDI TAM

Marsikdo meni, da je v Ameriki višek omike in da tam sploh ni senčnih strani življenja. Pa ni tako. Celotno nepismenih ljudi je še precej med Amerikanci. Ob koncu leta so ugotovili, da je tudi med vojaki novinci kar za eno divizijo takih, ki ne znajo ne pisati ne čitati. Med temi jih je tri odstotke, katerim niso mogli vcepiti abecede v glave in so jih zato morali poslati domov. Menda se niso preveč žalostili.

BEG ČEZ MEJO

Leta 1955 je pribežalo iz vzhodne v zapadno Nemčijo 153 tisoč oseb. Zanimivo je, kaj so navedli kot vzrok: predvsem so ušli zaradi pomanjkanja življenjskih potrebščin, drugič zato, ker jih silijo, da »prostovoljno« stopijo v policijske čete in šele na tretjem mestu so čisto politični vzroki. Med begunci je tudi 43.000 policistov.

NEKAJ OLAJŠAVE

V novem letu je dovoljeno prenesti s prepusnicami čez mejo vsega 3500 dinarjev na mesec, in sicer vse hkratu ali v malih vsotah. Pri vsakem prehodu smeš vzeti poleg tega s seboj še 300 dinarjev, ki jih carina ne vpiše v prepustnico.

Na italijanski strani so pa osebam, ki smejo 30-krat na mesec preko meje, povišali dovoljeno vsoto od 12 na 18 tisoč lir.

BUČNO SILVESTROVANJE

V Rimu so se tako objestno poslavljali od starega leta kot že dolgo ne. Opolnoči so po vseh vogalih kljub policijski prepovedi metali posebne bombe iz papirjevine. Pri tem pokanju in streljanju je bilo ranjenih več sto oseb. Šipe so od vseh strani kar letele na tlak. Zmešnjavo je povečala še starodavna navada, da mečejo Rimljani to noč skozi

okna vrče in lonce. Na tleh so bili toliki kupi črepinj, da ljudje ponekod niso mogli čez cesto. Zato so zelo mnogo avtomobilov pustili kar na ulici. Zlikovci so porabili priložnost ter pokradli preko 100 vozil.

Tako je vsak po svoje praznoval Silvestrovo.

OBČINSKI DAVKI

Tržaška občina je objavila seznam občinskih davkov. Davčna bremena so se od leta 1947 podesetorila. Sedaj znašajo nad tri milijarde in pol lir. Največ plačujejo občini veliki industrialci, brž za njimi pa trgovci in mesarji. Politični delavci izkazujejo najmanj obdavčljivih dohodkov, kar dokazuje, da politika ni bogve kako dobičkonosen poklic.

GORE PAPIRJA

Za letošnje praznike je tržaška pošta odpravila trikrat več pisem, razglednic in zavojev kakor druga leta. Teža vse te pošte je znašala okrog 36 tisoč kilogramov, a kljub ogromnemu delu je osebje na pošti vse v redu odposlalo.

DRŽAVNI NAMEŠČENCI

V začetku decembra je bilo v Italiji en milijon 133 tisoč državnih nameščencev. Njih mesečne plače znašajo skupno nad 56 milijard lir. Profesorjev in učiteljev je bilo 222 tisoč, častnikov in podčastnikov pa nad 112 tisoč. Vlada proučuje, kako bi se dale te številke znižati, a bo težko našla izhoda.

POLITIČNI UGLED STANE

Združeni narodi se niso še odločili, kje bodo priredili letos svoj glavni zbor. Padel je predlog, naj bi bil v Rimu, kar bi bila seveda velika čast za Italijo, ki je bila komaj sprejeta v to najvažnejšo mednarodno organizacijo. Razen tega bi bilo to prvič, da je občni zbor v Evropi in ne v Ameriki.

Vendar je ta zadeva združena tudi s precejšnjimi stroški. V Rimu je treba dobiti in preurediti prostore za zborovanja in časniškarsko službo, spraviti pod streho odposlanstva 76 držav, prirejati sprejeme in obede in vse to ogromno stane. Izračunali so, da bi Italija morala potrošiti približno 3 milijone dolarjev ali 1700 milijonov lir.

ZEMLJA JE MAJHNA

Iz šolskih klopi se spominjamo, da je mornar Magellan dve leti jadrал okoli sveta. Danes so se pa razdalje neverjetno skrajšale. Angleško letalo »Comet III«, ki frči na raketni pogon, je preletelo pot okoli sveta, in sicer 53.000 kilometrov, v 66 urah in 42 minutah. Z vmesnimi postajami ni potrebovalo torej niti tri dni.

STRUPENI ŠAMPANJEC

Za novo leto so si marsikje napivali s šampanjcem. Pri nekaterih je bila posledica le težka glava. V Trstu se je pri mnogih pivcih šampanjca pojavilo zastrupljenje. Mestni zdravstveni urad je ugotovil, da prihaja pokvarjeni šampanjec iz okolice Gardskega jezera in nosi znamko »Lugana superiore«. Iz prometa so morali odstraniti nad tisoč steklenic. Tržačani si bodo za naprej raje trčili s pristno kraško črnino.

NAJMANJŠI ČLOVEK NA SVETU

Na Portugalskem je umrl najmanjši mož na svetu. Ta je Manuel Dos Santos, ki je bil visok le 85 centimetrov. Vsaj za blago za obleko ni imel dosti preglavic.

NOVICE

STRAŠNO NOVO LETO

Na severnem Japonskem se je na Novo leto zbralo v slovečem samostanu Vahiko Shintu nad 30.000 vernikov k pobožnostim. Množica je tako pritiskala ob dva metra visoko kamenito pregrado, da se je zid s strašnim hruščem sesedel in pokopal številne molivce pod ruševinami. Ko je množica drvela na vse strani, je pomendrala še dosti drugih oseb. Mrtvih je 122, ranjenih nekaj stotin. Ljudstvo se boji, da je nesreča v svetišču ugodno znamenje za novo leto.

ČUJEČ PES

Blizu Genove bi se bila kmalu vsa družina uradnika Rivanere zadušila in umrla, če je ne bi domači pes rešil. Ponoči, ko so

Letošnje leto

Leto 1956, v katero smo pravkar stopili, je prestopno, to se pravi, da bo imelo v februarju 29 namesto 28 dni, torej en dan več kot običajno. Razlika med navadnim in prestopnim letom so poznali že v starih časih. Egipčani so imeli leto s 360 dnevi, pozneje so uvedli 365 dni. Toda tudi to je za 6 ur manj 12 minut krajše od povprečnega sončnega leta. Ta razlika je v enem stoletju znašla 25 dni. Zato so Egipčani že leta 238 pr. Kr. začeli dodajati vsakemu četrtemu letu po en dan.

Tako preureditev je prevzel l. 46 pr. Kr. tudi rimski samodržec Julij Cezar. Dodatni dan se je vrival med 23. in 24. februar, kakor se ravna Cerkev v svojem obredniku še danes. Pozneje so začeli šteti 29. februar kot vmesni dan. Cezar pa ni računal zgoraj omenjene razlike 12 minut. Zato je ta razlika znašala ob koncu XV. stoletja že 10 dni. Zato je papež Gregor XIII. l. 1582 naročil astronomu Lilia, naj koledar preuredi. S posebno papeško bulo so določili, naj se tega leta za 4. oktobrom izloči zamujenih 10 dni in šteje takoj 15. oktober. Odslej naj bo pa vsako četrto leto prestopno. Preurejeni koledar se imenuje po papežu »gregorijanski«, prejšnji pa po Juliju Cezarju »julijanski«. Gregorijansko štetje je do danes v splošni navadi, razen pri Judih in Muslimanih, a tudi ti se v poslovnih rabi poslužujejo našega štetja.

Vendar ta zamotana stvar s tem še ni popolnoma urejena, kajti naš »meščanski koledar« je kljub vsemu še vedno za nekaj minut daljši od pravega sončnega leta. Do leta 4800 bo razlika znašala spet en dan.

Beograjski astronom Milanković je zato že leta 1923 predlagal novo reformo. Razne druge predloge so dobili tudi Združeni narodi in sedaj proučujejo, katerega bi sprejeli.

Za marsikaterega bralca je pa mnogo važnejše vedeti, kaj nam bo novo leto prineslo. Razni zvezdogledi in »preroki« se v splošnem strinjajo, da tudi to leto ne bo vojne, kvečjemu se bo »mrzla« stopnjevala. Pravijo, da bo tudi dosti novih iznajdb posebno v elektrotehnikah in v uporabi atomske sile. Tudi to ni težko uganiti. Bog vsekakor daj, da bi bilo letošnje leto za vse dobro!

vsi spali, je uhajal plin in že omamila starše in oba otroka. Tedaj je začel pes divje lajati, dokler niso pritekli sosede in družino v poslednjem hipu rešili. Le oče je zaradi zastrupljenja še vedno v nevarnosti.

Pazite skrbno na plin, kajti take nesreče se zadnje čase čedalje bolj množe.

IGRALSKA STRAST

V neki stranski krčmi v Vidmu si je te dni vzel življenje marčeval Vittorio Zanutto, ki je bil uslužben v oddelku za tuje goriške kvesture. Mož je zapadel zadnje čase hudi igralski strasti in dolgovi so se kopičili. Za božič je zginil iz Gorice. Policija ga je končno iztaknila v omenjeni gostilni. Ko je obupanec slišal bližajoče se korake in spoznal, da ga hočejo zapreti, si je pognal dva strela v sence.

PO 60 LETIH

Ko je Jožef Caldo imel 2 leti, je tako zbolel, da so ga imeli že za mrtvega in ga prenesli v mrtvašnico. Slučajno je v kapelico stopila bogata vdova in opazila, da otrok premika očesca. Skrival ga je odnesla in vzgojila kot svojega. Danes je Caldo železniški upokojenec v Milanu. Do pred kratkim je živel v prepričanju, da so njegovi starši mrtvi. Ko se je pa nedavno tega potegoval za tobakarno, so začeli stikati po dokumentih in dognali, da njegova 96 let stara mati še živi v bližini Mesine.

Tako sta se po 60 letih našla mati in sin.

ŽALOSTNO SILVESTROVO

V hiši mehanika Preparazzo so zadnji dan leta imeli vse pripravljeno za krst pravega otroka. Hoteli so že v cerkev, ko vstopi policija in očeta odpelje.

Preparazzo je bil obsojen na 6 let ječe, a nato pomilostčen, nakar si je ustvaril družino in začel novo življenje. Sedaj so pa iztaknili v spisih, da bi moral presedeti še eno

prejšnjo kazen, in ga odpeljali spet v zapor. Njegova družinska sreča se je ravno na Silvestrovo zrušila.

POMEMBNA OBLETNICA

Te dni obhajamo osemdesetletnico, odkar je v Trstu začel izhajati list *Edinost*, najstarejši časnik v našem mestu. Prva številka je izšla 8. januarja 1876. Višek je dosegla ob izbruhu prve svetovne vojne l. 1914. Pod Italijo je stala v nenehni borbi proti fašističnim nasilnikom, dokler je niso l. 1927 obenem z vsemi ostalimi slovenskimi listi nasilno zatrli.

Ker je imela *Edinost* velike zasluge za narodno prebujenje tržaških in primorskih Slovencev, je dolžnost naše javnosti, da se hvaležno spominja 80-letnice njene ustanovitve.

STOLETEN POŽAR

V državi Ohio v Severni Ameriki je premogovnik, v katerem divja že 75 let požar, ki ga ni mogoče pogasiti. Računajo, da je v tem času zgorelo brez koristi v njem premožja za nič manj kot 34 milijard lir.

SLOVENCİ IN AMERIKANCI

Amerikanci so močni mesojedci, toda neprimerno več zaužijejo fižola, ki je v njihovi kuhinji na vodilnem mestu. Jedo ga suhega, praženega ali v omaki z mnogimi začimbami. V Združenih državah ga porabijo vsako leto 700 milijonov škatel. Zdi se, da so ravno tako hudi fižolarji kot Slovenci.

DRZEN VLKOM

V Milanu je skupina zlikovcev vdrla v kino *Smeraldo*, kjer so se srečali z nočnim čuvajem, korakajočim za odrom, in s policajem, ki je malo dremal v naslanjaču. Tega so kratkomalo zvezali in mu zamašili usta, čuvaja pa prisilili, da jih je peljal k blagajni, iz katere so odnesli ves dnevni izkupiček, to je tri in pol milijone lir.

Svetovnopolični položaj ob novem letu

Nadaljevanje s 1. strani

Amerika doseđanje pomoč tujini sploh ukiniti. Zasluga Hruščeva je, da se je Amerika sedaj premislila. Njegova zasluga je, da pomoč ne bo le ostala, temveč se celo povečala in postala stalna. V Ameriki govore o nekaki desetletki, ki bi sličila Marshallovemu načrtu. Za tekoče leto nameravajo Amerikanci žrtvovati v ta namen nič manj ko 4 milijarde in 400 milijonov dolarjev ali 2750 milijard lir. Slično vsoto bi določili za prihodnje leto in tako naprej do leta 1966.

Pomoč je namenjena v prvi vrsti zaostalim narodom v Aziji in na Srednjem vzhodu, a bo šla v korist tudi raznim državam v Evropi, tako Franciji, Nemčiji, Italiji in skoro gotovo tudi Jugoslaviji.

TEKMA V ATOMSKEM OBOROŽEVANJU

Žalostna posledica najnovejšega sporekanja med sovjetskimi in zapadnimi državniki pa je, da se je zastran nezaupanja, ki se je spet polastilo velesil, razoroževanje odložilo na nedoločen čas.

Hruščev je v svojem govoru poslal zapadnjakom značilen opomin: drža naj si pred očmi uspeh zadnjega atomskega poskusa v

Sovjetski Rusiji. Udarne moč nove bombe — je dejal — je enaka več milijonom ton razstreliva in se lahko še znatno poveča.

Amerikanci delajo spet na vse kriplje, da bi prišli do atomske bombe, ki bi drvela po zraku z nezasišano brzino 12 tisoč milj na uro ter bi jo lahko vrgli na katerikoli del sveta, to se pravi, tudi iz Amerike na industrijska središča in mesta Sovjetske zveze.

Že sedaj so Amerikanci začeli pošiljati atomske topove, s katerimi razpolagajo, v zapadno Nemčijo. Ti topovi streljajo zelo natančno na daljavo 36 kilometrov in nosijo te po ime »Pošteni Janez« — Honest John. V prvih 4 mesecih novega leta nameravajo pa Amerikanci oskrbeti Nemce s še modernejšimi baterijami. Njihovi izstrelki bodo leteli hitreje kot zvok ter šli v neprimerno večje razdalje kot Pošteni Janez. Nemci bodo tako imeli najpopolnejše topništvo na svetu.

V tem napetem ozračju medsebojnega tekovanja je seve vsako razoroževanje med obema taboroma skoro izključeno. Edino, kar tolaži človeštvo, je zavest, da je nova svetovna vojna postala po izumu vodikove bombe nemogoča, če se nočejo narodi sami sebe uničiti, in da bodo zaradi tega primorani se prejšnji ali slej sporazumeti.

Dopisi s Tržaškega

LONJER

Nedavno tega so kmečki posestniki iz Lonjerja in iz Padrič poslali generalnemu vladnemu komisarju dr. Palamari pismo, v katerem ga prosijo, da bi se zavzel za vprašanje rekviriranih zemljišč na Hudem letu. Zadeva teh zemljišč je našim bralcem že dobro znana. Angloamerikanci so bili pred leti zasedli obširne parcele, na katerih so kasneje zgradili tudi igrišče za golf. Po odhodu zaveznških čet smo mislili, da bodo oblastva zemljišča vrnila zakonitim lastnikom in plačala povzročeno škodo. Namesto tega pa so kmetje dobili obvestilo, da bodo parcele še naprej vojaško zasedene.

Ljudje popolnoma upravičeno trde, da je rekvizicija protizakonita, ker ne služi vojaškemu namenom, ampak le igranju golfa, torej zabavi. Za zabavo pa kmetovalci ne morejo in nočejo več žrtvovati svojih gospodarskih koristi.

Na danes zasedenih parcelah so imeli Lonjerci lepe travnike, ki so jim dajali obilo krme za živino. Z majhno odškodnino, ki jo sedaj prejema, pa ne morejo kupovati toliko sena, kolikor so ga tam pridelali. Vse to gre na škodo živinoreje, ki bi morala biti glavni vir kmetovih dohodkov.

Upamo, da bodo dr. Palamara in njegovi sodelavci pravilno razumeli prošnjo naših kmetovalcev in čimprej ukrenili vse potrebno, da se vprašanje zasedenih zemljišč pravično reši.

BARKOVLJE

V noči med nedeljo in ponedeljkom je na železniškem prehodu v bližini ul. Moncolano prišlo do hude nesreče. Ko se je mladenič Humbert Pregelj v zgodnjih jutranjih urah podajal na delo, je ob tračnicah zagledal hudo razmesarjeno človeško telo. Stekel je v bližnjo železniško čuvajnico, od koder so poklicali Rdeči križ. Zdravnik je ugotovil, da je ponesrečenec še živ, čeprav je imel obe nogi odrezani. Nudili so mu prvo pomoč in ga takoj odpeljali v bolnico, a je revež že med potjo izdihnil.

Kmalu nato so ugotovili, da gre za 42-letnega bolničarja Edvarda Škrbca, ki je bil zaposlen v svetoivanski umobolnici. Policija je uvedla preiskavo in ugotovila, da je nesrečnega Škrbca povozila lokomotiva prav v trenutku, ko je mož hotel prekoračiti tračnice.

Pokojni Škrbec je bil oče šestih otrok in znan kot miren človek.

Naj v miru počiva! Hudo prizadetim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

OPČINE

Openci budno sledimo borbi, ki jo že dalj časa vodijo kmetovalci iz Lonjerja in Padrič za rekvirirana zemljišča na Hudem letu. Tudi pri nas se je zgodilo nekaj podobnega. Amerikanci so bili zasedli obširna zemljišča vzdolž avtoceste, češ da jih rabijo v vojaške namene. Zgodilo se pa je, da so na teh parcelah zgradili krasno igrišče za rugby, katero sedaj uporabljajo razna nevojaška športna društva.

Ko se bo reševalo vprašanje zemljišč na Hudem letu, naj oblastva ne pozabijo na Opence, ki jih sedaj tarejo iste skrbi. Zahteve Lonjercev in Padričarjev so tudi naše.

Za božične praznike in na Novo leto je

bilo pri nas veliko število Jugoslovanov. Po cesti v Sežano so se vile cele procesije ljudi, ki so prihajali s Krasa ali odhajali z Opčin. Dobro bi bilo, če bi oblastva poskrbela za boljšo zvezo s Sežano in z blokom pri Fernetičih. Današnja zveza je silno pomanjkljiva, tako da ljudje raje gredo peš, kot da bi čakali na redke avtobuse, ki so poleg vsega še prenapolnjeni.

Razume se, da so tudi mnogi Openci za praznike šli čez mejo na obisk sorodnikov in znancev ter na kozarec pristnega terana.

NABREŽINA

Na Silvestrovo so v nabrežinski novi šoli razdelili 50 darilnih zavojev, ki sta jih predsednik republike Gronchi in njegova soproga poklonila revnim otrokom devinsko-nabrežinske občine. Slovesnosti so prisostvovali podprefekt Macciotta, dr. Vladovič, msgr. Gligo in predstavniki občinske uprave ter številni šolniki.

Župan Terčon je v kratkem nagovoru prosil dr. Macciotta, naj sporoči predsedniku republike in njegovi soprogi topla voščila prebivalcev naše občine za novo leto in se v imenu staršev ter otrok zahvalil za poklonjene zavoje.

Podobne slovesnosti so bile tudi v Zgoniku, na Repentabru, v Dolini in Miljah.

VELIKI REPEN

Pretekli teden so pri nas slovesno otvorili novo trgovino jestvin in mesnico. Lično poslopje stoji na vaškem trgu in je zgrajeno ter opremljeno po najsodobnejših tehničnih predpisih. Svečani otvoritvi so prisostvovali g. župnik, g. župan ter drugi predstavniki krajevnih oblastev.

BORŠT

Menda je Novi list že pisal, kako krvavo potrebujemo v vasi telefon. Dolgo je že od tega, ko se je pri nas govorilo, da oblastva resno proučujejo to zadevo, a je potem kmalu vse utihnilo. Danes želimo ponovno opozoriti javnost na to potrebo, ki postaja iz dneva v dan čedalje bolj pereča. Čestokrat se zgodi, da nujno rabimo zdravnika in živinozdravnika, a ga ne moremo takoj dobiti, ker nimamo telefona.

Sodobna naprava bi služila tudi našim gostilničarjem in trgovcem, da bi boljše in ceneje opravljali svoje posle.

Pristojna oblastva zato ponovno prosimo, naj resno pretresejo to vprašanje in naj ga skušajo zadovoljivo rešiti.

MAVHINJE

Že večkrat smo v dopisih poudarili, da v naši vasi živo občutimo potrebo po kulturnem življenju. Mavhinje so bile nekdanje eno najživahnejših središč prosvetnega delovanja na spodnjem Krasu, ki pa je prenehalo ob začetku prve svetovne vojne. Nekaj so skušali narediti po prvi vojni, a še to je fašizem s svojim nečloveškim raznarodovalnim nastopom zatrl. Po zadnji vojni je pa bilo vsako prosvetno delo silno otežkočeno, ker so odgovorni činitelji hoteli sleherni prireditelj vključiti v en ali drug ideološki tabor, in posledica tega je, da je nastalo popolno kulturno mrtvilo.

Vsak trezen človek mora priznati, da tako ne more iti naprej, če nočemo, da italijan-

ska kultura in civilizacija ne prevzameta in prepojita tudi našega duha.

Naši ljudje, in predvsem mladina, morajo temeljito spoznati bogastvo naše književnosti, visoko umetniška dela naših slikarjev in kiparjev ter lepoto naše glasbe. Kje in kako naj to spoznajo? Odgovor ni težak.

V vasi imamo več izobražencev, ki bi lahko nekaj prostega časa žrtvovali prosvetnemu delu. Ustanove naj prosvetno društvo, ki bo prirejalo kulturne nastope in poskrbelo, da naša vas dobi nujno potrebno knjižnico. Le na ta način se bomo duhovno utrdili in s tem zagotovili svoj narodni obstanek. Ljudje, ki so dobre volje, naj »pljunek« v roke ter se čimprej lotijo zdravega in nujno potrebnega prosvetnega dela. To naj bo naše napotilo za leto 1956!

Znana pianistka Damjana Bratuževa, naša rojkinja iz Gorice, se je nedavno tega vrnila iz Pariza, kjer se je eno leto izpopolnjevala in tudi javno nastopala.

Sedaj je našim malčkom pripravila lepo igro, ki jo bo prihodnjo nedeljo ob 12. uri prvič oddajala slovenska radijska postaja v Trstu.

Naše najmlajše vabimo, naj v nedeljo prisluhnejo oddaji, ki jih bo prav gotovo veselo presenetila.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

v soboto, 7. t. m., ob 20.30 in v nedeljo,
8. t. m., ob 16.30 in 20. uri
v dvorani na stadionu "Prvi maj"
Vrdeška c. 7

Milan Begović

Brez tretjega

v nedeljo, 8. t. m. ob 16. uri na Kontovelu

Ottim - Škofca

Janko in Metka

Obilo uspeha in sreče v novem letu 1956
želi cenjenim odjemalcem

Orel Jože

TRGOVINA JESTVIN

Trst, ul. Gappa 8, tel. 23-869

UVOZ - IZVOZ VSEH VRST LESA

Ivan Ribarič

Trst, ul. Delle Militie 19, tel. 96-510

Trst, ul. Crispi 14, tel. 93-502

vošči vsem cenjenim odjemalcem srečno novo leto

Srečno novo leto želi vsem cenjenim odjemalcem

ZADRUŽ. KONZORCIJ TRGOVCEV Z ŽIVILI

Trst, ul. Valdirivo 3, tel. 35-034

Dopisi iz Goriške

BOŽIČ NA GORIŠKEM

Goriški Slovenci smo imeli letos v cerkvi sv. Ivana prav lepo polnočnico. Veliko ljudi je moralo oditi, ker niso našli prostora v premajhni cerkvi. Za letošnje polnočnice in druge božične praznike je bilo značilno, da so se jih udeležili tako v mestu kakor po vaseh tudi mnogi bratje in sestre iz Jugoslavije. Za božične praznike so bile sicer tudi v Jugoslaviji cerkve polne, kakor smo se sami prepričali, čeprav je božič tam kot državni praznik odpravljen, kar je vse obsodbe vredno. Ni prav in je proti volji 90 odstotkov jugoslovanskega ljudstva, da današnja državna uprava ne spoštuje največjega in najstarejšega krščanskega praznika. Jugoslavija bi le pridobila na ugledu pred mednarodnim svetom, če bi odslej spoštovala in zopet priznala božič tudi kot državni praznik. Zares nenaravno je, da te dneve slovesno obhajajo vsi Slovenci v zamejstvu, a da jih le bratje in sestre v narodni državi ne morejo popolnoma prosto in brezskrbno ter veselo praznovati! Čas je že, da se vroča želja ne le primorskih Slovencev, temveč vsega jugoslovanskega ljudstva uresniči, saj bi priznavanje božiča končno odgovarjalo tudi duhu pravilno pojmovanega mirnega sožitja ali koeksistence, ki jo tako vneto branijo voditelji jugoslovanske vladavine.

GORIŠKI OBČINSKI SVET

Na seji v sredo, 21. decembra, je občinski svet razpravljal najprej o pismenem predlogu znanega svetovalca monarhista Pedronija, ki se je to pot obregnil ob dogovor o obmejnem prometu. Mladi mož je kratkomahtno zahteval, naj občinski svet odpove sporazum, češ da ne prinaša Gorici zaželenih gospodarskih koristi.

Izvajanja mladega monarhista ni bilo težko zavrniti. To so storili župan, podžupan dr. Poterzio in g. Pavlin. Prva sta predvsem poudarila, da občinski svet in upravni odbor nimata pravice in moči odpovedati meddržavnih sporazumov. V gospodarskem pogledu pa smo šele v poskusnem razdobju. Naloga mešane komisije je, da sedanje stanje iz dneva v dan zboljšuje. Svetovalec Pavlin je pa odločno protestiral proti politični propagandi in zavijanju resnice monarhističnega petelina. Nespametni Pedronijev predlog je bil končno skoraj soglasno zavrnjen. To je svetovalec sicer že vnaprej vedel, a je hotel dati auška svojemu nasprotstvu do sporazuma, ki je omogočil čedalje živahnější osebni promet na meji. Veliko število vsakodnevnih prehodov je brez dvoma najhujši sovražnik Pedronijev in vseh njemu enakih narodnih nestrpnostev. Saj je na božič odšlo v Jugoslavijo 1590 italijanskih državljanov, isti dan pa je prišlo čez mejo v Italijo 1428 Jugoslovancev; na dan sv. Štefana pa je šlo v Jugoslavijo kar 2266 oseb, iz Jugoslavije pa prišlo 1139 ljudi. Na Silvestrovo in Novo leto se je pa to število gotovo še povečalo. Naj monarhist Pedroni le čeka proti sporazumu, kar mu je ljubo in drago, saj ga že tako nihče resno ne poslušal!

V sredo in v četrtek preteklega tedna je pa občinski svet razpravljal o proračunu za leto 1956. Vsi glavni govorniki so poudarili, da se more občinsko gospodarstvo ugodno razvijati le ob izdatni državni pomoči, ki jo mora parlament izglasovati v posebnem zakonu. Svetov-

valec so govorili o krožnem skladu, prosti ceni, obmejnem prometu, pokrajinski samoupravi, proti kateri je odločno nastopil zopet klepetavi Pedroni, in pa o popravilu cest in ulic. Razumljivo je, da se je vsak svetovalec potegnil za svoj okoliš.

Pavlin in Bratuž sta čisto opravičeno poudarila, da je proračun popolnoma prezrl potrebe slovenske narodne manjšine. Ugotovila sta, da se celo zavestno ruši, kar se je prej ustanovilo v našo korist, tako otroška vrtea na Oslavju in v ulici Randaccio. G. Bratuž je še dodal, da se šovinistične težnje kažejo tudi pri reševanju prošelj za priznanje italijanskega državljanstva, nakar mu je g. župan dr. Bernardis osorno odgovoril, da bi kot občinski svetovalec ne smel biti žalosten, če občina pravde proti dvema Slovincema v Benetkah ni izgubila. Ni tako, g. župan! Ako bi občinska uprava kazala dobro voljo in naklonjenost do Slovencev, bi pravd sploh ne bilo!

Za proračun so glasovali le občinski svetovalci Krščanske demokracije, vse druge stranke (11 glasov) so pa bile nasprotno, in sicer iz protesta proti vladi, češ da zanemarja koristi in potrebe Gorice ter vse dežele. Slovenski svetovalci so pa s tem hoteli obsoditi krivično politiko raznarodovanja.

IZ PEVME

V četrtek, 22. decembra, so pri nas slovesno otvorili novi otroški vrtec. Svečanosti se je udeležil tudi župan dr. Bernardis. Do sedaj se je v novi vrtec vpisalo 18 otrok, a so jih nekaj morali poiskati tudi v Št mavru in v vrteu pri pevmskem mostu. Oslavci pa niso hoteli vpisati otrok v Pevmo, ker so globoko užaljeni, da so jim neopravičeno ukinili lastni vrtec, ki je prav dobro uspeval in ga je obiskovalo 18 otrok. Ljudje pravijo, da ne bodo pošiljali v Pevmo otrok, če bi jih prevržali s posebnim avtobusom. Ljudstvo ima pač svoj ponos, ki ga oblastva morajo spoštovati, ako nočejo doživljati razočaranja.

Začasna učiteljica vrtea Komavli Marica, domačinka z Oslavja, je pozdravila otroke, starše in odlične goste, ki so se udeležili otvoritvene svečanosti. Otroci pa so se izkazali z deklamacijami v slovenščini in italijanščini, čeprav so imeli le nekaj dni pouka. Prisotne je nato pozdravil g. župan s kratkim nagovorom, v katerem je obžaloval, da imajo oslavske otroci do novega poslopja daljšo pot kot do prejšnjega. Uprava vrtea je nato obdarovala otroke ter jih pogostila s kosilom.

Naj tudi v tem poročilu poudarimo svoje načelno stališče: napisi na otroških vrtecih, ki jih obiskujejo slovenski otroci, morajo biti vsaj dvojezični. V nobenem primeru se uprava te ustanove ne sme pregrešiti proti narodnemu čustvovanju slovenskih staršev in njihovih otrok.

ŠTEVERJAN

Pri polnočnici ni že dolgo bilo toliko ljudi kot letos. To pot smo se praznikov še bolj razveselili, ker so se jih udeležili premnogi naši sorodniki iz jugoslovanskih Brd. Tudi njihova duša je zaživela z našo ob lepem in veselem pritrkavanju. Na zadnji dan leta je pa naš dekliski krožek priredil v šolskih prostorih prijeten Silvestrov večer.

Vsa hvala tudi županstvu, ker je pred nekaj dnevi pričelo nabirati prostovoljne pri-

spevke, da bo po Sv. treh kraljih obdarovalo revne otroke. Doslej so prispevali: č. g. župnik Sedej 1000 lir, Jožef Komjanc 1000, Ivan Ciglič 500, Avgust Klanjšček 400, Humar Jožef 500, Ivana Klanjšček 500, Koršič Alfonz 500, orožniki iz Števerjana 1000 in finančni stražniki iz Števerjana 1300, financarji iz Valerišča pa 500, baronica Tacco 2000 lir, baron Teufenbach 1000, Perin Jožef 1000, Rožič Jožef 300, Anton Vogrič 400, Ciril Klanjšček 500, Nada Maraz 500 in Ladko Maraz 1000 lir.

Naj vsakdo po svojih močeh prispeva za ta socialni in človekoljubni namen. Prispevki naj se izročijo pri občinskem tajništvu.

IZ SOVODENJ

Naša občinska uprava posveča v zadnjem času vedno resnejšo pozornost vprašanju vodovoda, o katerem smo svoj čas že poročali. Z zadevo se je na seji, 27. dec., bavil občinski svet. Vedno bolj prevladuje mnenje, da bi vodovod napeljali iz Gradiške preko vodnega zbiralnika na Vrhu in od tu po vseh vaseh sovodenske občine. Stroške, ki naj bi znašali okoli 25 milijonov lir, bi krili z dolgoročnim državnim posojilom. Če občinska uprava ne more doseči, da podaljša goriški vodovod iz Štandreža, je morda ta načrt res dober izhod. Občinski svet je pooblastil upravni odbor, naj se resno loti dela, da se zamisel čimprej uresniči.

Med drugim so svetovalci sklenili odstopiti občinske prostore, v katerih bodo namestili avtomatski telefon z 18 številkami. Nogometnemu klubu »Sovodnje« so določili prispevek 30 tisoč lir. Spomnili so se tudi šolskega roditeljskega sveta ter mu dali podporo 15 tisoč lir. Nadalje so odobrili 26 tisoč lir za organizacijo in 24 tisoč za cerkvene. Gospodinjki večerni tečaj si bo z občinskim prispevkom lahko kupil parni lonec za kuhinjske poskuse. Oskrbovalec nove cerkvene ure so odobrili odškodnino 8 tisoč lir. Svetovalci so odobrili tudi nakup gramoza za vzdrževanje cest ter potrdili lestvico za trošarino v letu 1956 in prodajo občinskega zemljišča trem občanom: Maliču Mariju, Buzinu Vincencu in Coticu Stanku.

Vsi prebivalci Sovodenj in drugih vasi se najbolj veselijo, da se zadeva vodovoda premika naprej.

OBVESTILO

S 1. januarjem so po videmskem dogovoru z dne 20. 8. 1955 zapadla vsa dvolastniška dovoljenja. Zato jih je treba obnoviti. Prošnjo za novo dovoljenje morajo dvolastniki vložiti na posebnem obrazcu, ki ga dobe v nekaterih trgovinah in pri kvesturi (soba št. 23, od 9. do 12.30 ure ob delavnikih). To velja za goriško občino. Dvolastniki iz podeželskih občin pa naj prošnje vložijo pri komisariatu javne varnosti ali pri poveljstvu orožnikov.

Komur zapade navadna obmejna prepustnica, ki velja 4 mesece, naj jo odda na kvesturi (soba št. 23), kjer mu bodo dovoljenje zopet podaljšali za 4 mesece. To opraviš brez nobene prošnje.

Urad posluje od 9. do 12.30 ure in le ob delavnikih.

Prebivalci izven goriške občine naj zapadle prepustnice oddajo na občinskih uradih. Prepustnica je veljavna od dneva, ko so jo potrdila jugoslovanska oblastva.

Kdor hoče obiskati kraje, ki jih ni ravedel na zapadli prepustnici, naj naredi prošnjo na navadnem papirju in naj navede tudi nove mejne prehode. Če bi na stari prepustnici ne bilo prostora za te dodatke, bo policija prosilcu izdala novo prepustnico, za katero plačaš 35 lir.

**Ali si že poravnal
naročnino?**

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ VIDMA

Znani krogi bivših fašistov videmske dežele pripravljajo v novem letu težke dneve za beneške Slovence. Po eni strani trobijo v svet, da v nadiških dolinah Slovencev sploh ni, po drugi pa še bolj divje trobentajo, da so se beneški Slovenci, organizirani v »Beneški četici«, pred 10 leti borili proti Italiji in ne proti fašizmu, ter jih obtožujejo veleizdaje. Po 10-letni preiskavi so našli samo 57 pripadnikov »Beneške čete« in jih sedaj vlečejo pred porotno sodišče. Obtožujejo jih neverjetno hudih zločinov, za katere smo domačini zvedeli šele iz časnikov. Videmsko sodišče se je nato otreslo težke zadeve in je poslalo vso obtežljivo stvarino porotnemu sodišču v Benetkah. Pa tudi temu ni preveč dišala ta neprijetna in kočljiva kazenska zlobudra in jo je odstopilo kasacijskemu sodišču v Rimu, ki je končno določilo, da bo razprava proti »Beneški četici« pred porotnim sodiščem v Florenci.

Ni težko uganiti, čemu napihujejo ta proces, čeprav ni dvoma, da bodo s tem vzbudili pozornost ne le italijanske javnosti, marveč tudi zanimanje inozemstva za Slovence nadiških dolin. To italijanskim nacionalistom seve ne more biti pogodu. Zakaj torej proces? Pametni ljudje sodijo, da ima proces le ta namen, da še bolj prestraši že tako preplašene gorjane nadiških dolin.

KDO JE ARTURO MANZANO?

Zloglasni »strokovnjak« v pisanju proti beneškim Slovencem, g. Arturo Manzano,

urednik »Messaggera Veneta« se ne zaganja le proti pristašem bivše »Beneške čete«, ampak tudi proti drugim nadiškim Slovencem in zlasti še proti duhovnikom, četudi niso imeli nobene zveze z njo. Po njegovem pričanju delajo tudi ti ljudje za priključitev Beneške Slovenije k Jugoslaviji in zato ves obupan kriči: »Ochio alla frontiera« — Pazite na mejo! Pri tem se pa jezi na Italijo, ki je po videmskem prefektu obdarila nekega takega »izdajalskega« slovenskega duhovnika z novo »motoretto«. Še več: zvedeli smo, da je ta »zločinec«, župnik iz Sv. Lenarta, poklical pred videmsko sodišče gorečega Manzana in odgovornega urednika lističa »Friuli Liberales«, ki je objavil Manzanov članek »Ochio alla frontiera«. Oba junaka sta pa prav tisti dan zbolela in je zato bila razprava odložena.

V omenjenem članku se gospod A. Manzano jezi, da ga Slovenci smatrajo za fašista, medtem ko hoče veljati za čistokrvnega antifašista. To pot pa je prišlo na pomoč Slovincem uradno glasilo videmskih novofašistov »Il Friuli Sociale«, ki je priobčilo v številki od meseca avgusta 1955 neko staro pismo gospoda Manzana, ki se glasi:

Videm, 15. junija XVIII. leto. Federalnemu tajniku v Vidmu.

»Obvestiti vas moram, da je fašist, odvetnik Arturo Tavano, trdil v razgovoru z več osebami, da sem vulgaren antifašist. Brž ko sem zvedel za to nizko in zame nerazumljivo trditev, sem takoj nanjo po fašistovsko

odgovoril ter Tavana slovesno oklofotal in obrcal na javni ulici ter mu povedal, da mu dajem ta pouk kot stari fašist in da ga bom ponovil vedno, ko ga srečam na cesti; to je obveznost, ki jo hočem zvesto izpolnjevati. V mirni zavesti in gotov, da sem branil svojo čast zaradi najbolj podlega dejanja, ki ga more zagrešiti neki človek in to celo fašist, sem vedno pripravljen ustreči vsakemu Vašemu morebitnemu zanimanju.»

Arturo Manzano, fašist 1922, IV. okrožna skupina.

Zelo smo hvaležni listu »Il Friuli Sociale«, ki je tako nepobitno dokazal, da trde Slovenci golo resnico, ko očitajo Arturo Manzano, da je zagrizen fašist. Pismo je samo na sebi dovolj zgovorno in lahko tudi oblastva pouči, kdo in kakšni so obrekovalci in preganjalci poštenih beneških Slovencev in zlasti njihove mučeniške duhovščine.

IZ ŽABNIC

Vsa dolina nestrpno pričakuje toliko zaželenega snega, da bi zaživela in bi si naši ljudje gospodarsko opomogli. Saj bi pršič vsako soboto in nedeljo ter tudi druge dni privabil k nam razne izletnike in smučarje. Naši gozdni posestniki bi pa lahko spravili tudi les domov. Tako bi v deželo prišlo nekaj dohodkov in kruha. V preteklem tednu je sicer snežilo, a sneg je koj skopnel. V okolici Trbiža je že vse pripravljeno za zimske športne tekme, ki bi se morale pričeti za sv. tri kralje. Sodelovati bi imel tudi goriški smučarski klub.

Upamo, da se bodo naše vroče želje v kratkem izpolnile in da bo vsa dolina zadihala pod debelo plastjo suhega snega.

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

EPILOG V SARAJEVU

Črni prapor na miramarskem stolpu ni oznanjal le smrti zadnjih grajskih stanovalecev: na črni zastavi je bil zapisan tudi pogin ene najmogočnejših držav Evrope. Ko je odklenkal zvom v Miramaru in je tržaški škof v grajski kapeli pod velikim križem, stesanim iz ogródja »Novare«, ki je pripeljala mrtvega Maksimilijana v domovino, odpel zadnje vilije za Ferdinanda in njegovo ženo, je odklenkalo tudi Habsburgovcem, ki so hladno in trmasto gonili v boj bataljon za bataljonom. Za prazno slavo trhle dinastije in proti lastnim koristim so padali najboljši možje v državi.

Toda iz njih smrti in krvi je pognalo seme svobode! Staro geslo Franca Jožefa, da je treba upornike »Ein bisser'l anhängen« ali »malo obesiti«, je veljalo že leta 1848 za ogrske domoljube. Z njim pa je izzval prekletstvo, ki je spremljalo Avstrijo do razsula. Iste politične neumnosti se je stari monarh lotil tudi l. 1914. »Neues Wiener Tagblatt« je pisal, da so na cesarjev ukaz v prvih štirinajstih dneh vojne obesili 470 Slovencev.

Iz tega ravnanja se jasno vidi, da je avstro-ogrška monarhija vodila borbo tudi proti lastnim slovanskim narodom in ne le proti nasprotnikom na mejah. Po uradnih podatkih je maloštevilni slovanski narod izgubil 2,75% svojih rojakov, postreljenih doma in

na frontah. Saj so naše polke gonili po načrtu v prve strelske jarke, samo da bi po namišljeni zmagi nemški voditelji laže ustanovili samonemško Avstrijo. Tudi drugi južnoslovanski narodi so morali dajati žrtve za to velenemško politiko.

Na Hrvatskem so postrelili nad 500 mož. v Bosni in Hercegovini nad 1000. Vsakega izobraženca ali vplivnejšega človeka so vpisali v policijske sezname (še danes prosluli »schedario personale«) kot »P. V.«, to so začetnice besed »Politisch verdächtig«, kar pomeni »politično sumljiv«. Za nemško avstrijsko vlado je bil »izdajalec« že vsakdo, ki je malo pokritiziral, da je kruh prečrn ali da je masti premalo. Okolje, v katerem je prav neka zakletev vodila habsburško državo v propad, je s krepkimi barvami narisal češki pisatelj Hašek v »Dobrem vojaku Švejk«. Ker je ta dobrodušno pripomnil sosedu krčmarju, da »so muhe posr... cesarja« in je pokazal na zapackano cesarjevo sliko na steni, je že bil za njim žandar, ki ga je vlekel v ječo.

Taka napihnjena oblast seveda ni sprejela predlogov, ki jih je bil stavil uradni avstrijski politiki prestolonaslednik Franc Ferdinand. Njegovi predlogi so bili usmerjeni v tri delce: nemški, ogrski in južnoslovanski. Take revolucionarne načrte, kakor se je cesar izražal, so pa Nemci v Avstriji in v rajhu na

vso moč odklanjali. Tudi za ceno krvi!

To dejstvo je izpričal Slovenec dr. J. A. Žibert. Bil je vseučiliški knjižničar na Dunaju in devet let dvorni kaplan v gradu Belvedere pri prestolonasledniku Francu Ferdinandu. Poznal je vse spletke za kulisami visoke politike in dvornih strank. Spisal je knjižico o sarajevskem atentatu, ki je izšla po vojni. Rokopis pa je že prej pokazal slovanskima politikoma dr. Kreku in dr. Korošcu. V knjigi je povedano, da je Franc Ferdinand padel kot žrtev dvornih in političnih spletek ter uradne avstroogrške politike, ki je slovanskim narodom odrekala pravice in osnovne svoboščine; srbska vlada, piše, je uradno svarila Dunaj, da ni primerno, če se predstavnik sovražne države prav na Vidov dan izzivalno prikaže na srbski meji; kot ste brali, je prestolonaslednik sam to prav dobro vedel, a je moral v smrt, ko je cesar odločil: »Er soll gehen!« (Mora iti!) Po Ferdinandovi smrti je pa Avstrija iskala krivce v Srbiji, samo da izvede svojo osvojevalno politiko na Balkanu.

Kar je iskala, je našla: ne pogina Slovanov, temveč lastno razsulo; kot je zapisano v črni zakletvi, ki jo diha beli grad ob Adriji.

»MANE, TEKEL, FARES«

Prav te usodne besede, katere je v plamenih na steni zapisane bral babilonski kralj Nabuhodonozor, so končna prerokba tudi za monarhijo, ki je stala na krivicah prizadejanih tisočem in tisočem podložnikov. Te besede pa pomenijo: preštet si bil in spoznan za prelahkega; zato si poginu zapisan.

(Dalje.)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Metod Turnšek

„In hrumela je Drava“

roman

Pred nekaj dnevi — ravno prav, da ga lahko prištejemo še knjižni letini 1955 — je izšel roman Metoda Turnška »In hrumela je Drava«. Knjige smo se ne glede na njeno literarno vrednost toliko bolj razveselili, ker je skoro edina slovenska leposlovna knjiga, ki je preteklo leto izšla v Trstu, če ne štejemo dveh — kolikor mi je znano — književnih poskusov, ki sta z njima avtorja napravila šele prvi korak v svet literature.

Metod Turnšek je prav gotovo najplodovitejši slovenski pisatelj izven mej Slovenije. Dejaven je kar na več književnih področjih: na dramskem, pripovednem in kot pisatelj nabožnih knjig. Na vseh je ustvaril že toliko, da si je zagotovil ime in veljavo, dasi se ni v svoji skromnosti nikoli pehal v ospredje in se potegoval za priznanje. Zastuje mu, da izpove v dramah ali povesti tisto, kar mu teži duha in srce, in se z olajšanjem loti novega dela kot resničen umetnik, ki mu ni toliko mar, kaj menijo kritiki, ampak hoče izraziti tisto, kar čuti, v prepričanju, da izraža občutje mnogih.

Doslej smo ga po objavljenih stvareh poznali razen kot dramatika predvsem kot novelista, ali bolje rečeno, kot pisatelja krajših povesti in novel. S svojim delom pa se je poskušal tudi v romanu. In takoj tu moram reči, da nas je z njim prepričal, da bo ravno v daljših delih najbolj uveljavil svoje darove. V črticah in novelah mnogokrat ni mogel razviti dejanja in mu dati kakšne epske značaj, ki prija njegovim široki, vedri panonski paravi. V romanu pa mu je to v precejšnji meri uspelo. Z nekako lahkoto je zamislil spov v zaokroženo, uravnovešeno zgodbo, v kateri je stopnjeval dramatičnost od poglavja do poglavja; v tem pa se že razodeva njegova dramska žilica.

Turnšek je kot vsi slovenski Panonci izredno navezan na rodno pokrajino. Zdi se, da ne more iztrgati svojih korenin iz njene zemlje in odvrniti svojih oči od njenih ljudi. V vsem njegovem pisanju se intimo zrcali življenje severne Stajerske, ali točneje Prekije. Tudi v romanu »In hrumela je Drava« je prikazal kosček tamkajšnje pokrajine in usodo njenih ljudi med zadnjo vojno, ko so Nemci za nekaj — a vse predolgi in nadvse bridki — let, zagospodarili nad njimi. Turnšek si je izbral tipično zgodbo navadnih ljudi, ki niso bili v bistvu nikakoli izredni, prav nič patetični junaki, ki jih danes vse preveč najdemo v slovenski literaturi. Večsih se nam zazde v svoji preprostosti skoro naivni. A prav taki so tudi v resnici bili. V njihovih ljubeznih do zemlje, do slovenstva, do družine in domače vasi ni bilo nič zapletenega, nobene freudijanske psihologije in nobenih kompleksov. Vse, kar so delali, so tudi mislili in iskreno občutili. Celo negativni tipi, ki jih opisuje Turnšek, se nam skoro smilijo v svoji kratkovidnosti in nepremišljeni zlobi. V bistvu so le zapeljanci, črne ovce sicer, a vendarle ovce. Razmere so jih napravile za tisto, kar so, za izdajalce, ovaduše in koristolovce. Le želja po dobičku, po tem, da bi bili dobro zapisani na višjih mestih in imeli od tega gnojno korist, jih sililo, da postanejo nemški zaupniki in da škodijo lastnim ljudem, in ne sovraštvo ali ideološka zagrizenost. Zato nič čudnega, da so v svojem početju kar nekam nedosledni. Kar na lepem jih zagrabi občutje ali jih popade sram.

Stiri leta trpljenja stajerske dežele prikazuje Turnšek na primeru poštene, skromne železničarske družine in njenih prijateljev. Pri tem je ostal do največje mere zvest resničnosti, celo v sociološkem pogledu. Družina, katere usodo popisuje, je namreč prav značilna za tamkajšnje razmere. Oče je železničar in kmet hkrati, vdan svoji službi in hkrati zakončenjen v zemlji kot vsi tamkajšnji ljudje, vnet za napredek, poleg tega pa konservativen v svojem pojmovanju poštenja, časti in pravice. Kdor pozna tamkajšnje dogajanje med vojno,

brez težave ugaša za imeni, ki jih je dal svojim osebam pisatelj, njihova resnična imena, n. pr. pri mladi dijakinji Vidki Haličevi, ki je tudi resnično umrla junaške smrti.

Morda je prav v tej preveliki navezanosti na resnične usode ljudi tudi največja šibkost te Turnškove knjige. To mu namreč ni dalo, da bi usvarjalno sprostil svojo domišljijo, ampak je skušal biti le bolj kronisti in poročevalec. Vendar se mu je posrečilo vdihniti življenje osebam, ki jih opisuje, tako da so ostali živi ljudje, ob katerih usodi občutimo potrtost ali zadoščanje, kadar se obrne na boljše. To pa je najbolj pozitivna stran Turnškovega romana.

Zgodbo je poživil z opisi slikovite in izrazite pokrajine ob Dravi in obarval svoj slog z mnogimi dialektnimi izrazi, kar v nekem pogledu še povečuje zanimivost in vrednost knjige, v drugem pogledu pa ji bo v škodo vsaj pri tukajšnjih bralcih, ker jo bodo težje razumeli. Zdi se mi, da je šel v tem vsekakor nekoliko predalec.

Priznati je treba, da je to doslej najboljši Turnškovo pripovedno delo, ki obljublja, da bo lahko napisal še kaj boljšega. Zelel bi le, da bi se ne ustavil ob tipičnih ljudeh in zgodbah, ampak bi skušal poseči ljudem do dna in nam razkrival tisto, kar ostaja morda celo nosilec dogajanja samega skrito. V njegovem pripovedovanju vendarle še nečesa manjka — tistega, kar presune človeka do dna in vzbudi v njem ganjenost. Upam, da bo dozoril Turnšek tudi do tega.

M. Z.

Kulturne vesti

Na starega leta dan je bil v Ljubljani slavnostno razglašen izid natečaja, ki ga je razpisala Drama Slovenskega narodnega gledališča za izvorno domačo dramo.

Prvo nagrado 100 tisoč dinarjev je prejel mladi književnik Dominik Smole za dramo »Potovanje v Koromandijo«; drugo nagrado 75 tisoč dinarjev je dobil Jože Javoršek za burko »Povečevalno steklo«; tretjo nagrado 50 tisoč dinarjev so podelili Igorju Torkarju za dramo »Delirija«.

Društvo slovenskih kulturnih delavcev v Argentini je nedavno tega razglasilo izid natečaja za izviren roman. Prvo nagrado je dobil Ruda Jurčec, drugo pa Zorko Simičič.

Zalozba Lipa v Kopru je izdala v razkošni opremi pesniško zbirko Tržačana Rada Bordona, ki sicer živi v Ljubljani.

Pred kratkim je v Ljubljani praznovala 70-letnico pesnica Lily Novy. Svoje pesniške proizvode je najprej izdala v nemščini, pozneje pa je pod vplivom Otona Zupančiča začela pesniti v slovenščini.

Edvard Kocbek je pripravil za natis novo, zelo obsežno pesniško zbirko z naslovom »Prevod iz groze«. Zbirka, ki v glavnem obravnava partizansko tematiko, se stično le deloma naslanja na njegovo »Zemlja« in je zato v vseh pogledih zelo zanimiva.

Knjižna žetev naših založb

Ob koncu vsakega leta je že običajno, da pričakujemo tudi Primorci od naših knjižnih založb vsakoletni dar.

Od raznih založb, ki smo jih primorski Slovenci imeli, delujeta v glavnem še dve: Goriška Mohorjeva družba in pa Jadranska založba v Trstu. Sile razmer so pa takšne, da se morata obe izdajateljici posluževati pomoči izza meje. Mohorjeva se naslanja na celovško Mohorjevo, Tržaška založba pa na Prešernovo družbo v Ljubljani. To je sicer nujna potreba, vendar pa kaže na kulturno šibkost zamajskih Slovencev, ki ni samo v pomanjkanju tvornih sil, temveč tudi v pomanjkanju sredstev.

Spomnimo se cvetočih časov, ko sta Goriška Mohorjeva družba in Goriška Matica bili smerodajni za tovrstno izdajanje ljudskih poljudnih in poučnih knjig tudi za Ljubljano in Maribor! To dejstvo vzbuja misel in željo, da bi tudi primorski Slovenci pokazali v bližnji bodočnosti samostojen nastop. Naši talenti se morajo žal udeleževati drugod, ko jim je doma zaprt hram modric. Dvomimo, da je vse odvisno le od finančnih težav in da so te edina ovira, da je knjižna žetev pri nas od leta do leta bolj suha.

Pa pogledjmo si nekoliko letošnje izdaje obeh založb. Tržaška založba je izdala »Jadranski koledar

1956« s knjigami Prešernove založbe, ki jih je pet. Res primorski je samo koledar v lepi opremi na 224 straneh. Ta zbornik skuša podati prerez kulturnega in političnega življenja Slovencev v Italiji v preteklem letu. Reklji smo, da »skuša«, ker v resnici je v koledarju podana skoro samo slika tržaškega življenja. Goriška je v primeri s prejšnjimi leti prav slabo zastopana. Rešuje jo edini članek o »50-letnici društva »Naš prapor« v Pevmiku. To je seveda premalo. Uredniški odbor se je premalo ali prekasno pobrigal, da bi našel sodelavce.

Skoro polovica koledarja je posvečena v dobrem pregledu zgodovini tržaških slovenskih kulturno-političnih ustanov. Zajemljiv je članek dr. Dekleve »Enoletni obračun«, kjer izčrpno opiše, kaj bi tržaški Slovenci morali po londonskem sporazumu dobiti, a jim spletkarski načini oblastev odrekajo. V tem prvem koledarskem delu bi brez škode lahko odpadlo dolgo besedilo o obsejnim prometu, ker ima le dokumentaren pomen. Tudi kronika pred petdesetimi leti, ki ima bogato gradivo, bi bila silno zanimiva, če bi jo prireditelj povezal v »Kulturni odlomek pred 50 leti«.

Zelo ugajajo Jelincičevi zgodovinski orisi našega Krasa. Pri razlagi primka Pertot, katerega izvaja

(Nadaljevanje na 10. strani)

VZGOJNI KOTIČEK

Oblast nad kljukami

Zadnjič smo pisali, kako današnji svet se zmerom silno podcenjuje ženska dela v hiši ter meni, da je gospodinjstvo sploh manjvredno in nižje opravilo ter brez vsakega pomena za duhovni napredek ljudi, ki se z njim ukvarjajo. Vsako »boljše« deklo se ga skuša zato, če je more, otresti ter prepušča šivanje, kuhanje in pospravljanje — drugim.

Kako krivična in površna je taka sodba, lahko spoznamo iz enega samega, na prvi pogled malenkostnega in skoro smešnega primera.

Kakšnega pomena je recimo že to, da se pod vplivom žensk nauče vsi člani družine pravilno ravnati z vrati! Da ohraniš oblast nad kljukami in ne dovoliš, da ti kar same od sebe smuknejo iz rok je ravno tako važno, kakor da ti ne uidejo iz ust nepremišljene in žaljive besede. Kdor pušča brez potrebe odprta vrata, da piha skozi stanovanje mrzla sapa, prevrača s tem ves red in mir v hiši.

Pravilno ravnanje z vrati odkriva pravo socialno kulturo človeka, njegovo obzirnost do bližnjega! Koliko greše v tem pogledu celo visoko izobraženi

ljudje, spoznaš v raznih hotelih in zdraviliščih, kjer lahko opaziš, kako ta gospoda brezobzirno loputa in razbija z vrati ali jih pušča odprta ter tako dokazuje, kako malo misli na sočloveka in njegove pravice.

Da ne govorimo o sličnih stvareh pod domačo streho! Kadar družinskega člana po krivici grajajo ali mu odbijejo kako prošnjo ali mu celo po pravici kaj očitajo, ta večkrat molči, a daje gluška svoji užaljenosti s tem, da treščiti z velikim hrupom za seboj vrata. To se dogaja tudi med odraslimi, tudi med možem in ženo. Oblast nad kljukami dokazuje skratka, kako zna kdo premagovati samega sebe, kako obvladovati svoje živce in življenje!

Kolik vpliv na duhovno vzgojo vse svoje okolice imajo torej ženske, že če navadajo vse člane družine ravnati z vrati tako, kakor pristojna kulturnim ljudem! To je resnična šola samopremagovanja in obzirnosti do bližnjega, s katero uvajajo ženske svojo okolico v višje zakone duha in morale, od katerih so končno odvisni vsi resnični in trajni uspehi v človeškem življenju. Tudi tu velja pravilo, da je treba velike stvari začeti graditi pri — malenkostih!

KULTURNI PRIREDITVI V GORICI

Pevski zbor iz Dornberga priredi v nedeljo, 8. januarja, ob 16. uri v Prosvetni dvorani (bivši Zlati pajek) v Gorici koncert.

Spored je pester in izbran. Najprej bomo slišali venček narodnih, nato pa 9 umetnih pesmi, ki so jih uglasbili priznani slovenski skladatelji.

Konec januarja se pa nam obeta obisk odličnih opernih pevcev iz Ljubljane. Zamejski Slovenci bomo imeli, hvala Bogu, prelepo priliko slišati Vilmo Bukovčevca, Mira Brajnika in Vladka Korošca, ki jih bo na klavirju spremljala Dana Hubad.

GOSPODARSTVO

NOVO LETO V VRTU

V vrtu se leto sploh nikdar ne konča, še najmanj po koledarsko. Od prejšnjega leta je ostalo v vrtu še marsikaj: rdeči radič, katerega kopljemo, če le ni blato; pozna endivija, ki se povezana beli; por, katerega čedalje več uživamo, posebno odkar toliko ljudi boleha na jetrih in želodcu; cikorija (katalonska) se je tudi v naših krajih zelo udomačila. Poleg te povrtnine imamo še blitev, karde, peteršilj, korenček in še kaj drugega, kar lahko sedaj uporabljamo. Zgodaj spomladi bo vrtnar imel na razpolago broklje, glavno solato in špinačo, ki jih je v jeseni presadil ali vsejal. Še za poznejšo rabo raste zgodnji kapus (vrzotini). Vrt, ki leži v ugodni legi, je torej še popolnoma zelen.

Če pa na vrtu nič ne raste, naj bo zemlja globoko prekopana in bogato pognojena z dozorelim hlevskim gnojem, da se z zimskim mrazom pripravi na sprejem novih sadik in semen.

Pri vsej pridnosti in skrbnosti naj vrtnar nikar ne pozabi, da je kolobarjenje (plodored) ali menjavanje pridelkov nujno potrebno. S kolobarjenjem odpravimo neprijetni pojav, da postane zemlja za določene pridelke trudna in da nezadovoljivo rodi, četudi je dobro pognojena. Zato letos ne bomo sejali korenaste zelenjadi (korenčka, vrtnice pese, peteršilja itd.) na ista mesta, kjer je rasla lansko leto. Sejali jo bomo v zemljo, v kateri je lani rasla listnata zelenjad, kot so solate, zelje, špinača itd. To velja seveda tudi obratno.

V tem mesecu pripravljamo tople grede, brez katerih ni pravega vrtnarstva, saj nam samo te omogočijo, da zgodaj pridelamo kakšno povrtnino in da si pravočasno vzgojimo sajence, ki jih bomo pozneje presadili na pristoje: paradiznike, jajčevce (melancane), papriko, pa tudi zgodnjo solato in še marsikaj drugega. To delo ni v bistvu posebno zamotana zadeva: prostor, ki leži v primerni legi, ogradiš z deskami ali betonom, da dobiš obliko zaboja. Tja nanosiš domačega gnoja, katerega pokrijesh s primerno plastjo zemlje. Semce, ki si ga vsejal v to zemljo, kmalu izkali. Rastlinice se hitro razvijajo, ker dobivajo toploto od spodaj ležečega gnoja, ki se ugreje sam od sebe, to je zaradi nastalega vretja. Odprte zaboje potem pokrijesh s šipami. To je sicer zelo enostavno, a so s tem združene precejšnje sitnosti in se vse skupaj lahko ponesreči. Zato pa naj vrtnar-zacetnik vpraša strokovnjaka, kako se pripravljajo tople grede.

V tem mesecu ni nobene posebne setve, lahko sadimo le zgodnji grah »ekspres Alask« in »ekspres z dolgimi stroki« ter čebulček in česen.

ŽIVINI DAJ RUDNINSKIH SNOVI

Živalsko telo zahteva mnogo rudninskih snovi, a v splošnem mora živinorejec skrbeti samo za nekatere, ker je ostalih snovi dovolj v različni krmi. Dejansko moramo skrbeti samo za apno, fosfor, klor in natrij. Fosfor in apno služita predvsem za razvoj in trpež-

nost okostja, klor in natrij pa za tvorbo žlečnih sokov, ki morajo krmo prekvasiti, ker je drugače vsaka prebava onemogočena.

Živinorejec nudi živini fosforja in apna v obliki klajnega apna, ki vsebuje navadno 21% apna in 16% fosforja. Natrija in klora pa dobi žival iz živinske soli.

Najbolje je, če damo živini klajnega apna in živinske soli istočasno. V ta namen premešamo 1 kg klajnega apna s 350 grami živinske soli (kuhinjska sol je seveda enako dobra). To mešanico damo med obitodo, med otrobe ali drugo krmo, in sicer po 5 do 10 gramov za mlade pujske, od 15 do 25 gramov za prašiče, 10 do 20 gramov za teleta in 40 do 80 gramov za krave mlekarice. Če dobiva žival mnogo krmne pese ali repe, ji pokladamo višjo količino mešanice. To velja tudi za goveda, ki se hranijo s krmo iz močvirnatih ali bolj mokrih tal, kjer je krma vedno uboga na rudninskih snoveh.

GLISTE SO KORISTNE!

Seveda ne tiste, ki jih imajo mali ali veliki otroci, pač pa one dolge, ki se plazijo po zemlji, posebno v vrtovih, in ki jim pravilno slovenski pravimo deževniki.

Deževniki ne izpodjedajo živih korenin in zato povrtnini ne škodujejo. Zato jih vrtnar ima popolnoma po krivici na piki. Te gliste uživajo namreč samo humus, to je zemljo z razpadlimi rastlinskimi snovmi, a to zemljo zopet izločajo. Izločena zemlja je mnogo bolj rodovitna kot zaužita.

V Severni Ameriki imamo danes bogato trgovino z deževniki in to ne za ribolov ali za krmljenje zlatih ribic, temveč za zboljšanje tal.

Zato pustite deževnike pri miru!

Sportni pregled

Trinajsto kolo italijanskega nogometnega prvenstva A lige nam je nudilo več presenečenj. Beležiti moramo kar pet zmag na tujih igriščih, kar zna morda odločilno vplivati na nadaljnji potek tekem za prvenstvo. Fiorentina, ki je na čelu lestvice, je to pot imela zadnje najtežje srečanje v prvem delu letošnjega prvenstva. Na stadionu v Rimu je prepričljivo premagala Napoli s 3:2 in se ponovno izkazala kot najresnejši kandidat za letošnjega državnega prvaka. Sedaj vodi s 5 točkami pred Torinom, ki je v nedeljo v Ferrari odpravil Spal z 2:1. Sedanjí prvak Milan je v Novari zmagal s 4:3. Zdi se, da so njegovi igralci spet v polni moči in, če bi obramba bila boljša, bi se v nadaljnjih tekmah znašli uvrstiti med najboljša moštva. Nekdanja zvezda italijanskega nogometa Inter je svojim ljubiteljem nudila novo razočaranje. Nič ni pomagalo, da so vključili v svoje vrste Švicarja Vonlanthena, kajti v nedeljo so zopet zgubili na domačih tleh, Padova jih je premagala z 1:0. Domača Triestina je po dveh mesecih končno prišla do zmage. Izvedenci trde, da veje v tržaškem moštvu pov veter, odkar je prevzel vodstvo bivši svetovni nogometni prvak Tržačan Pasinati. Vsekakor bomo že prihodnje nedelje vedeli, pri čem smo, ker bodo Tržačani srečali močno enajstorico iz Neaplja. Tržaško moštvo je čudno! Ima nadpovprečne igralce, a se kljub temu mora boriti za obstanek v prvi ligi.

V B ligi moramo beležiti prvi letošnji poraz Udinese. Furlansko moštvo, ki v vsem letu 1955 ni poznalo enega poraza, je na Novo leto zgubilo s Simmenthal-Monzo (1:2). Kljub temu pa še vedno vodi B lestvico s 3 točkami pred Palermom.

V Jugoslaviji so se tekme za jesensko nogometno prvenstvo zaključile, kar pa ne pomeni, da nogometiški poživajo. Državna reprezentanca je odšla

PROTI ČRVIVOSTI ČEŠENJ

Črvivost češenj je veliko zlo, ki povzroča ogromno škodo. Saj onemogoča izvoz in sploh prodajo poznejših češenj.

Proti črvivosti češenj se moramo boriti dvakrat v letu, in sicer pozimi ter takoj po cvetju, ko drevo poškopimo s škropivom, ki odstranjuje ali uničuje odrasle muhe. Te namreč polagajo jajčka, iz katerih se potem razvije črv.

Pozimi pa velja naša borba zalegi, ki prezimuje pod zemljo v obliki bub, iz katerih se spomladi izlevijo odrasle muhe. Bube prezimujejo v zemlji pod drevesom in niso raztresene na široko.

Bube uničimo, če pod drevesi raztrosimo primerno količino apnenega dušika (calcio-cianamide), in sicer po 1/4 kg na vsakih 10 kv. metrov površine. Zemljo potem prekopljemo. Apneni dušik je izborno gnojilo za češnjeva drevesa, njegova jedkost opeče bube, ki potem crknejo.

Seveda ni dovolj, da se le kak posameznik drži našega nasveta. Vsi lastniki češnjevih dreves bi morali izvršiti to opravilo. Vsakdo naj naredi svojo dolžnost!

MESANICA »SOLE« PO ZNIZANI CENI

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu, ul. Ghega 6-1, bo 9. januarja pričelo izdajati nakazila za naslednje mešanice: MESANICA »SOLE« ZA MOLZNE KRAVE. Na vsako glavo bodo dali 50 kg mešanice, 1 kg mešanice stane 60 lir, prispevek nadzorništva znaša 26 lir, zato bo vsak kmetovalec moral plačati ob dvigu 2100 lir za 50 kg. — MESANICA »SOLE« ZA KOKOSI. Na vsako kokoš bodo dali 1 kg mešanice. Vsakdo lahko dvigne nakazilo za največ 50 kg. 1 kg mešanice stane 77 lir, prispevek znaša 27 lir, zato bo kokošerejec plačal 50 lir za kg mešanice.

Nakazila lahko dvigneš na Kmetijskem nadzorništvo v Trstu, ul. Ghega 6-1, in sicer ob delavnikih od 8.30 do 12.30.

na dolgo potovanje po Aziji, kjer se bo srečala z moštvi Indije, Burme, Kitajske in Singapura. Trener državnega moštva Moša Marjanovič je pred odhodom izjavil, da je vključil v enajstorico mlade moči, ker želi, da se mladi pripravijo na bližnjo Olimpiado v Melbourne in svetovno nogometno prvenstvo leta 1958. V Aziji ne bo sicer težkih srečanj, a mladi nogometiški se morajo privaditi igri, ki jo zahtevajo mednarodna srečanja, in se bolje med seboj spoznati.

Na Novo leto je jugoslovansko državno moštvo igralo v Rangoonu v Burmi in premagalo reprezentanco burmanske armade z 9:0. Stiri gole je dal Veselinović, 3 Toplak in 2 Prlinčević.

Zagrebsko moštvo Dinamo je v nedeljo nastopilo v Monakovem, kjer je v odlični igri zasluženje premagalo tamkajšnji München z 2:0. Beograjski Partizan pa je v Essenu zaigral neodločeno s prvakom Nemčije Roth-Weissom (2:2). Crvena zvezda je v Grčiji odpravila domače moštvo AEK s 4:1.

Na Novo leto je bil v Sao Paulu v Braziliji tradicionalni polnočni tek po ulicah. Nastopilo je 300 tekačev. Na 7.300 m dolgi progi je prvi došel na cilj Anglež Norris, ki je progo pretekel v času 22:18,2. Na drugo mesto se je uvrstil Jugoslovijan Strižof s časom 22:23,6. Strižof ni nadaljeval tradicije Franja Mihalića, ki je bil doslej že dvakrat zmagal na tej tekmi.

V Oberstdorfu in Garmischu so bile 1. januarja skakalne tekme, na katerih so sodelovali predstavniki Finske, Norveške, Sovjetske zveze, Svice, Avstrije, Kanade ter zahodne in vzhodne Nemčije.

Tako v Oberstdorfu kakor v Garmischu so prvi dve mesti osvojili Finci (Kallakorpi, Kirjonem, Silvenoinen). Na 3. mesto se je uvrstil Nemeč Harry Glass, ki bo gotovo najmočnejše nemško orožje na olimpijskih igrah v Cortini.

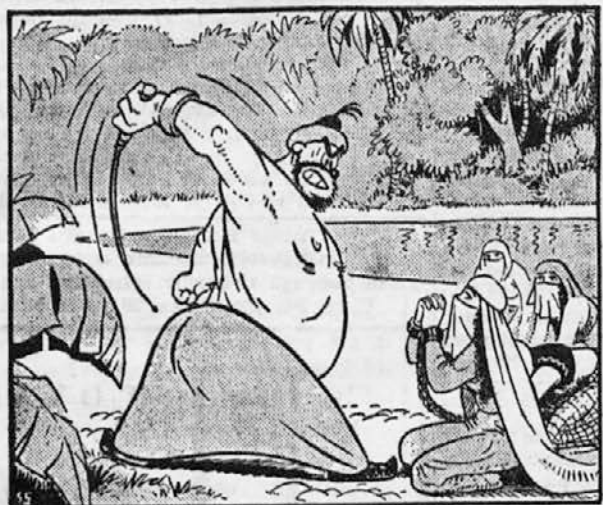
Pravo presenečenje pa predstavljajo ruski skakalci, ki so od svetovnega prvenstva v Falunu močno napredovali. V nedeljo sta se Rusa Kamenski in Samov uvrstila med prva sedma mesta.

6

Za nasenajmlajše

Zvitorpec v Afriki

Guy De Maupassant

3

NASEDLA LADJA

Oče in hčerke so v hipu držali v rokah skicirke, ki so dotlej bile tičale v njihovih velikih in nepremočljivih oblekah, in vsi štirje so začeli s svinčnikom snovati risbe o tem žalostnem in fantastičnem kraju.

Sedeli so drug ob drugem na štrlini trama in štiri skicirke na osmih kolenih so začele dobivati drobne črne poteze, ki naj bi predstavljale razklani trup ladje »Marie-Joseph«.

Najstarejša med njimi je med risanjem kranjčala z menoj, ki sem nadaljeval raziskovanje ladjinega ogrodja.

Tako sem zvedel, da so zimo prebili v Biaritzu in da so prihiteli z vso naglico na otok Ré samo zato, da bi mogli videti potopljeni trijambornik. Na teh ljudeh ni bilo nič znane angleške ošabnosti, bili so preprosti in pristržni prismuknjenci, spadali so med večne popotnike, ki prihajajo iz Anglije in mrgolijo po vsem svetu. Oče je bil dolg in slok, rdeč obraz so mu obkrožali posiveli zalisci; bil je pravi pravcati obloženi kruhek, kakor da bi gnjatno rezino obrezal in priredil v človeški obraz ter ga postavil med dva

lasata šopa. Hčerke so bile visokomoge in sredi rasti, sloke kakor oče, razen najstarejše. Vse so bile očarljive, najbolj pa najstarejša.

Znala je tako šaljivo po francosko govoriti, pripovedovati, smejati se, bila je pristržna, kadar je nekaj razumela in kadar ni razumela; in kadar me je vprašala, je tako ljubko dvignila vame temnomodre oči in za hip prenehala z delom, potem pa se znova vrgla na delo in rekla le »yes« ali »no«, da bi jo mogel neskončno dolgo poslušati in gledati.

Naenkrat je rekla:

»Slišim, da se nekaj pregiblje.«

Prisluhnil sem; kmalu sem razločil rahel, nenavaden in stalen šum. Kaj je bilo? Vstal sem, da bi pogledal skozi razpoko, in že tisti hip sem strahovito zakričal. Morje se je vrnilo in nas bo zdaj zdaj zajelo.

Pohiteli smo na poveljniški most. Bilo je že prepozno. Vodovje nas je že bilo obkrožilo in je s pošastno naglico teklo proti bregu. Ne, ni teklo, temveč drselo, drlo in se bliskovito razširjalo kot orjaška lisa. Čeprav je voda stala šele nekaj centimetrov nad peskom, ni bilo nikjer več videti drveče črte naraščajočega vodovja.

Angleži so hoteli zbežati, zadržal sem jih; beg je bil nemogoč, zaradi globokih lokev, ki smo se jih ognili na poti sem in ki bi na vrnitvi mogli pasti vanje.

TEDENSKI KOLEDARČEK

8. januarja, nedelja: Sv. Družina, Severin
 9. januarja, ponedeljek: Peter, Jul. in Bazilisa
 10. januarja, torek: Viljem, Gregor
 11. januarja, sredo: Higin, Pavlin
 12. januarja, četrtek: Alfred, Arkadij
 13. januarja, petek: Osmiņa Razgl., Veronika
 14. januarja, sobota: Hilarij, Srečko

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 4. januarja si dal oz. dobil za:

ameriški dolar	633—635 lir
avstrijski šiling	23,50—24,50 lir
100 dinarjev	75—80 lir
100 francoskih frankov	160—163 lir
funč sterling	1640—1680 lir
nemško marko	148—151 lir
pesos	45—17 lir
švicarski frank	147—148 lir
zlato	725—728 lir
napoleon	4450—4600 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 8. januarja ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in maš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Moški zbor iz Podgorje; 20.30 Gounod: Faust, opera v 4 dejanjih.

Ponedeljek, 9. januarja ob: 12.55 Pevski duet in harmonika; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 21.15 Delius: Morski tok; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Torek, 10. januarja ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Vokalni kvintet Niko Stritof; 21.00 Radijski oder - D. Amiel: Družina Monestier, igra v 3 dejanjih.

Sreda, 11. januarja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 18.30 Radijska mamica; 18.40 Koncert sopranistke Vide Jagodic; 20.30 Vokalni tercet Metuljček; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 12. januarja ob: 18.00 Chopin: Koncert za klavir in orkester; 21.00 Dramatizirana zgodba; 22.15 Škerjanec: Sonetni venec, 1. del; 22.50 Večerni ples.

Petek, 13. januarja ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 21.30 Vokalni kvintet; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 14. januarja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 14.45 Čajkovski: Uvertura 1812; 16.00 Sobotna novela; 16.40 Kavarniški koncert orkestra Carla Pacchiorija; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 22.00 Puccini: stavki iz opere Turandot.

Knjižna žetev naših založb

(Nadaljevanje s 7. strani)

iz francoskega Pertout, bi se dalo pomisliti, ali ne izhaja iz nemškega »Berchtold«.

Leposlovní del je v primeri s poljudno-poučnim slabše zastopan. Pesmi objavljajo Benedetič, Sinkovec, Lipovec. Proze pa je prav malo. Zadnji del knjige vsebuje zdravstvene in kmetijske nasvete ter običajno koledarsko gradivo. Uredništvo je bilo prizadevno, a ni doseglo višine prejšnjih Jadranskih koledarjev.

Naročniki koledarja so prejeli po znižani ceni tudi Potrčevo povest, pravzaprav kroniko »Zločina iz predvojnih policijskih razmer. V mladinski povesti »Deček z dvema imenoma« je pisatelj Ingolič zajel resnično zgodbo o slovenskem dečku, ki so ga odpeljali v Nemčijo, mu dali drugo ime in vzgojo. Tretja knjiga je prevod hrvaške povesti Vjekoslava Kaleba »Čudovití práha. Novela, ki je prejela knjižno nagrado za leto 1954, opisuje življenje in borbo mladega dijaka in preprostega kmeta, ki se borita za svobodo in zaupata v pravičnost stvari, za katero se žrtvujeata.

Zadnji dve knjigi sta Silihova »Vzgoja naših otrok« in Sevnik-Beblerjeva »Zdrav človek v zdravem okolju«. Obe sta namenjeni širšim ljudskim plastem in sta pisani v prijetnem slogu, seveda u-smerjeni v novo stvarnost komunističnega sveta.

Drug idejni svet razgrinja Koledar Družbe sv. Mohorja za prestopno leto 1956. Tudi v tem najdemo dosti »goriškega«. Zanimala bodo brava »Rodbinska imena v Beneški Sloveniji«. Nekaj malega je objavljena o kraški obali in njenih ribičih. Na zadnjih straneh beremo obračune v prosvetnem delu na Goriškem in Tržaškem. Seveda obravnava le katoliško prosvetno delo, kakor Jadranski koledar le ono iz svoje idejne smeri. Kdor hoče imeti pred sabo celotno kulturno življenje zamejskih Slovencev, ne dobi ne iz prvega, ne iz drugega celotne in zaokrožene slike.

Leposlovnega gradiva v obliki malih sličic je precej raztresenega v koledarju. Razen nekaterih Beličičevih in Lenčkovih prispevkov je pa vse bolj običajno koledarsko branje. Prevodi so sicer prijetni za bravae, katerim je namenjeno, a brez večje literarne globine. Med pesniki srečujemo stare znance: Sorlijevo, Vouka, Limbarskega, plodovitega Gorazda Gosposvetskega, psevdonim goriškega pesnika, katerega poznamo tudi pod drugimi imeni, in še druge. Prav ob robu 160 strani debelega koledarja so zbrane mnoge koledarske drobtinice, ki najdejo v vseh naših koledarjih svoje običajno mesto.

Poleg te knjige so družbeniki prejeli še dva popatisa, in sicer slikanico »Nesreče gospoda Kozamurnika«, ki se bo mladini zelo priljubila. Prvi natis, v isti založbi izdan, je že davno pošel. Dru-

ga knjiga je pa nova izdaja Pregljeve povesti »Otroci sonca«. Ta povest »o čudovitem svetu, sredi med žarkim južnim soncem in senco hladne gorske noči«, o naših tolminskih gorah in njih ljudeh, bo ostala večnolepa. Starejši rod jo je bral že v »Mladiki«. Mlajšim pa olajšujejo v novi izdaji razumevanje umestne opazke pod črto.

Tudi Mohorški knjižni dar, čeprav bolj skromen, je dokaz tvornosti, ki v težkih razmerah še ni zamrla.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 196: Imam senožeč, ki je hudo preraščena z mahom. Zato je pridelek trave bolj pičel. Preorati senožeči ne morem. Kako bi jo kljub temu zboljšal?

Odgovor: Senožet morate sedaj v zimskem času prevleči z obteženo brano, ki bo izrula plevel, katerega potem spravite na kup in sežgete. Mah se razvija na senožetih, kjer zemlja vsebuje premalo apna; ali pa so travniki kisli, ker zastaja voda. V enem in drugem primeru pomaga gnojenje z apnom ali gnojili, ki vsebujejo mnogo te snovi. V vašem primeru pride v poštev predvsem Thomasova žilindra (scorie Thomas), ki vsebuje poleg dragocene fosforne kisline tudi mnogo apna. V trgovini je navadno 18% Thomasova žilindra in te raztopite takoj po brananju — torej še v zimskem času — po 8 kg na vsakih 100 kv. metrov površine ali 300 kg na njivo. Prihodnjo zimo ne bo potrebno gnojiti, pač pa naslednjo in sicer z enako količino gnojila. Uspeh pa bo viden že letos in se boste ob košnji vprašali, od kod se je vzela deteljica, ki je zrastle.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
 Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje in t. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

V naših srcih je nastala minuta strašne tesnobe. Tedaj se je začela mala Angležinja smejati:

„Zdaj smo brodolomci!“

Tudi meni je šlo na smeh, vendar me je na mah zagrabil vodovju podoben, ogaben, nizkoten, potuhnjen in podel strah. Pred oči so mi stopile vse nevarnosti, ki nas bodo zdaj ogrozile. Najraje bi zakričal na pomoč, toda kdo bi me slišal?

Obe mlajši Angležinji sta se stisnili k svojemu očetu, ki je s prepadlim ocesom strmел v brezmejno morje okrog nas.

In prav tako naglo kakor morje se je približala tudi noč, težka, vlažna in hladna noč.

Porekel sem:

„Nič drugega ne moremo storiti kakor čakati.“

Anglež je odgovoril:

„O, yes!“

Tako smo stali četrto ure, pol ure, zares ne vem več, kako dolgo, in strmeli okrog sebe v rumenkasto vodo, ki se je temnila, se pregibala in vrtila na znova pridobljeni sipini.

Eno izmed deklet je začelo zebsti, zato smo sklenili, da stopimo znova navzdol in si poiščemo zavetja pred ledenim vetričem, ki je suval v nas in nas prizadeval v živo.

Nagnil sem se skozi lino. Notranjost ladje je bila polna vode, zato smo se morali potegniti na zadnjo palubo, ki nas je vsaj malec varovala pred vetrom.

Tema nas je zagrnila, sredi noči in vode smo sedeli tesno stisnjeni drug ob drugem. S svojo ramo sem čutil, kako je mala Angležinja drhtela ob meni in kako so ji zobje šklepetali; hkrati pa sem skozi obleko čutil milo toploto njenega telesa in ta toplota mi je bila draga kakor poljub. Nismo več spregovorili, čepeli smo negibni, nemi, zgrbljeni kakor živali v brlogu, kadar se jim bliža

silovit vihar. In vendar me je kljub vsemu, kljub temi, kljub pošastni in rastoči nevarnosti začel prehajati občutek radosti nad tem, da sem na ladji, radosti nad mrazom in nesrečo, radosti nad dolgimi urami teme in tesnobe, ki jih morem preživeti na isti deški z lepo in prisrčno deklico.

Povprašal sem se po vzroku tega nenavadnega občutka sreče, ki me je zajela.

Vzrok? Kakšen vzrok? Mar ta, da sem sedel ob deklici? Ob kakšni deklici? Ob neznani mali Angležinji? Nisem je niti ljubil niti poznal in vendar sem ji že bil vdani in izročeni na milost in nemilost. Srečen bi bil, če bi jo mogel rešiti, žrtvovati se zanjo in početi zanjo tisoč norih stvari. Čudna stvar! Kako pride do tega, da nas navzočnost neznane deklice tako silno vrže iz ravnotežja? Ali nas premoti moč njene lepote? Ali nas podobno vinu opijani čar njene mladostne miline?

Ali ni to mar ljubezenska pretresenost, ki skuša nenehno in na skrivnosten način združiti dvoje bitij, ki s svojo močjo zblizuje moškega in ženske in ju polni s sladko, skrivno in globoko zmotnjavo, kakor ovlažimo prst, ki naj iz nje požene cvetje?

Tedaj pa je nekaj prekinilo molk teme in neba, kajti okrog sebe smo zaslišali najprej nejasno, potem pa vedno razločnejše brezbrežno šumenje zamoklega morja, ki je raslo in se enolično zaletavalo v ladjo.

Izenada sem zaslišal ihtenje. Najmlajša Angležinja je zajokala. Oče jo je začel tolažiti, zato so spregovorili v svojem jeziku, ki ga nisem razumel. Čutil sem le, da jo je tolažil in da se je deklica kljub temu še vedno bala.

Vprašal sem svojo sosedo:

„Ali vas kaj zebe, miss?“

„Zebe. Zelo me zebe.“

(Nadaljevanje)